

کتبخانہ اجتهاد

(اوچونچی جزء)

امام اعظم و امام ابو یوسف حضرت تلمیذینک
ترجمہء حاللری

ناشری: صدیق ابن عبدالرحمن

اورنبورغ
غلامان بن ابراهیم کریموف مطبعہ سی

۱۹۰۱

(اوچونچى جزء)

برنجى قسم حضرت امام اعظمك
وايكنجى قسم حضرت امام ابو يوسفك
ترجمهء حاللرى

ناشرى: صديق ابن عبدالرحمن

Оренбургъ.
Типографія Г. И. Каримова.
1901.

Дозволено цензурою С.-Петербургъ, 20 Юля 1901 г.

﴿ تراجم احوال ﴾

حضرت امام اعظم رضی الله تعالی عنه

[تذکره الحکم فی طبقات الامم] ایله سائر اثر لر دن خلاصه در .

اهل سنت و الجماعت دن اولان مسلمانلرک دورت
مذهبنی آچان ائمهء اربعه دن برنجی سیدر .

ترجمهء احوال شریفه لر ندن اک اول شو فی قید
ایدلم که اوشبو برنجیک رتبهء رفیعہ سی ذات عالیبری
اوجون بالوجوه مسلمدر . زیرا سائر ائمهء کرامدن
وقت جهتیله دها اول کلدکلری کبی فضل و کمال جهتیله
دخی جمله دن اوستون « فائق » ایدیلر .

ایمدی او قدر عالی جناب، او قدر ذکی، او قدر
حسن اخلاق صاحبی، او قدر حق شناس و او قدر متدین
ایدیلر که یالگن ائمهء اربعه میاننده دکل عموم ناس
ایچنده دخی امثاللری پک نادر بولنور ذوات کرامدن
ایدیلر . بناءً علی ذلك « اعظم » عنوان عظمت نشاننه
حقیله مظهر اولمشلر در .

نه حاجت ذات شریفلر ندن صکره کلمش اولان
ائمهء ثلثه نیک هربری کندی فضل و کماللرینی تسلیم

ایدرك مسائل مشكله ده صقلد قچه حضرت امامك وقتيله
ویرمش اولدقلری رأیلری وفتوالری مأخذ اتخاذ
ایدرلر ایدی . امام حضرتلرینك اعظمیتنی کوسترمك
ایچون حق عالیلرندار وایت اولنان احادیث پیغمبری بی
در خاطر ایتمك کفایت ایدر .

سر مذ همبمز افندمز حضر تلرینك نسب
شریفلرنده بعض مرتبه اختلاف واقع اولمشدر . جامع
الاصولده امام جذری ، نسب شریفلرینی « نعمان ابن
ثابت ابن زوطی ابن ماه » دیه ضبط ایتمش .
وماهك افغانستان مقرر حکومتی اولان کابل شهری
اهالیسندن ایدوکنی ایضاح ایلمشدر .

مترجمین احوالدن ابو مطیع بلخی دخی « نعمان
ابن ثابت ابن زوطی ابن یحیی ابن راشد الانصاری »
دیه نسب لریینی انصار دن اولمق اوزره تعیین ایلمشدر .
بعض مترجمین احوال « نعمان ابن ثابت ابن حلاوس
ابن هر مز » دیه قید ایله اشبو هر مزك دخی بنی شیبان
ملوکنندن اولمسنی روایت ایتمشدر .

بزچه اك مقبول روایت کندی مخدوملری حماد
حضر تلرینك روایتیدر که مشار الیه پدر عالی قدر لریینی
« نعمان ابن ثابت ابن مرن بان » دیه کنیه لیوب ، جدینك

(ل)

دخی ابنای فارسدن اولدیغنی روایت ایتمه مشدر . هله
شوراسی متفق علیهدر که یالکز حضرت امام دکل پیدر لری
ثابت دخی دین اسلام اوزره تولد ایتمه مشدر .
حضرت امامک تاریخ ولادت لری سکسان سنه
هجریه سیدر . زمان سعد اقترا نلرنده اصحاب کرام حضرت
رسولدن دورت نفر ذوات بر حیات ایدیلر که ائمه
سائره اچنده امام مالکدن بشقه هیچ بر یسنک اصحاب
کرام وقتلرینه یتشمامش اولدقلری متحققدر .
حضرت امامک یالکز بر اوقوب باز مقدن باشقه
علم لکی هیچ بر معلمدن درس آلدیغنی معلوم دکلدر .
ذاتا اصول تحصیل اوزره تعلم و تفنن ایتمک احتمالی
علم تاریخ دخی ردایدر . زیرا زمان شریف لری عربک
هنوز فنون شتادن بهره لری اولمدیغنی زمانه مصادف
اولوب حتی لسان عربک « عرب تلینک » صرف ونحو
و منطق و معانیسی بیله صوگره دن تأسیس « دوزه دلمش »
ایدلمشدر . اصول فقه ایسه « بولسه » خلقک قرآن
و حدیثدن کندی عقللری ابردیکی « یتکان » قدرلی
استخراج ایده بلد کلری خصوصاته منحصر اولوب آنچق
وقت سعادتدن بر آرزمان مرور یله (اوتکاج) سنت سنیه
حقنک بین الناس اختلاف لری دخی وقوعه باشلامشیدی

ذاتاً نه حاجت؟ حضرت امام قایسی فتنی
 کمدن کوروب او قویه چق که جناب حق کند یسنی علوم
 اسلامیه بی بر اساس متین اوزرینه وضع ایتمک استعدادی
 ایله خلق بیور مشدر. ایشته اوشبو استعداد ادا قدسک
 یاردمیله ولسان عربیده اولات قوت فطریه سی معاونتیله
 دهها کوچک یاشنده ایکن ضرور لرنک حل ایده مد کلری
 مسائل مشکله بی حله موفق اولور لر اییدی.

اسلامک تابع اوله چغی قانون، اللهمک کتاب کریمندن
 ورسولک سنت شریفه سندن صگره مسلمانلرک بالاجتماع
 (جینالب) وبالمشوره (کیکش برلن) ویره چکلری
 قرار دن عبارت اولمسی قضیه اساسیه سی دهها کنجملک
 زمانندن بری حضرت امامک فکر سامیلرنده بر طومهش
 اولدیغی جهتله حضرت معاویه نیک بو اس اساس قواعد
 اسلامیه بی بالتبذیل شامده تسلطن نوعندن بر خلافت
 اعلان ایتمسی قضیه سنی بر وجهله حوصله قبولنه صغدییره مز
 وعلی الخصوص کندی زمان شریفلری امویه نیک آخر
 دورینه مصادق اوله رق، شام خلفاسنک هر درلو سوء اداره
 واسرافلری اورته لغی بر برینه قانمهش اولمسی جهتله اسلامک
 شو حال پریشانیسنه تأسفدن کند یسنی منع ایده مز اییدی.
 ذکای مجسم اوله رق یارادلمش بولنملری حسبیله خلق دخی

کنجلیکیکه برابر هر فکرینی قبول و هر رأینی تسلیم
ایتمکده بولند قلمری مناسبتله حکومت امویہ مشارالیه
حضرتلرینه برسوء نظر قصدیله باقمغه باشلامش، بونک
اوزرینه حضرت امام بالهجبوریه مکده مکرمه ومدینه منوره
طرفلرینه چکیلب برچوق سنه لر او اطراف مبارکه ده
زمان کچور مشلر در .

دولت امویه نك انقراضيله كوفه ده خلافت عباسیه
نك تشكلی كندی زمانلرنده وقوع بولوب بو انقلاب
کلی اوزرینه حضرت امام کوفه یه نقل مکان ایلدی که اول
زمان سن شریفلری (باشلری) ایللی دن آشقان ایدی .
خلافت عباسیه طرفندن بر امید رسمی ایله کلمه مشلر
ایدی . یالگن خلفای عباسیه امویه کبی هر کناهلی کناهسز
کشیلرینی از ملک فکرنده بولماسلر دیو اشانب کوفه ده
بر سودا ایله عمر کچرمک اوچون کلمشلر ایدی .
مذهبه نك باشی اولان افندیمز حضرتلری ارباب
تجارتدن ایدی . حتی مدینه و مکده ده مدت اقامتلرنده
کندی مذهبلرینی هر کس تسلیم ایدرک کرک اورالرده
و کرک شام و عراقده پک کوب طرفدارلری بولندیغنی
ومراد ایتمش اولسه لر طرفدارانی کندیلرینی بر کهر
نایاب آسا پامو قلمر اچنده محافظه ایده جکلمری در کار ایکن

اول ذات عالی صفات حمل المشکلات خدمتنی
 خلق اوزرینه بر ریاست قازانمق املیله ایفا ایتمد کلرندن
 معاونت نقدیه دکل خلقک بر آرزیاده چه حرمت
 و تعظیمندن بیله بیزار اولور لر ایدی . اخذ و اعطالری
 بزازلقدن عبارت اولوب دورت بیک درهم کومش
 مقداری سرمایه لری (کاپیتالی) بولندیغی مشهوردر .

حضرت امام ، علو جنابله برابر قاعدهء قناعته دخی
 زیاده سیله رعایت ایتدی کلرندن دورت بیک درهم
 سرمایه نه تمتع براقور ایسه بوندن خانه سنک ادارهء
 متصرفانه سنه کفایت ایده چک مقدارینی بالتفریق
 قصورینی فقرا و محتاجلره توزیع و تصدق ایتمک صورتنی
 التزام بیورمشلر ایدی . درت بیک درهم سرمایه
 (کاپیتال) بر اهل حرصی بیله اقناع ایده بیله چک
 بر سرمایه اولدیغنی بیلورم . انچق سرمایه کوچک اولور
 ایسه جزءی بر ضرر ایلله بتون بتون قوتدن دوشه جکی
 جهتله اخذ و اعطا عالمه نچه (آلش بیرونده) احتیاطده
 دخی قصور ایتما مش اولمق (صاقلانوده کمچیلک کورگزمس)
 اوچون بو قدر سرمایه بولندیرمغه مجبورم دیر ایه مشلر
 که فن تصرفک بر بیوک قاعده سی دیمک اولان شو

سوز سیرت شریفه لرندن بخت ایدن هر محرر طرفندن
تکرار و تذکار قیلنمشد.

عامه ناسک بالمطاوعه حضرت امامی مقتدا ایدنمیش
اولمارینی موجب اولان حسن حال و علی الخصوص ذکا
و فضل و کمال لری حقنده محمد ابن مقاتلدن روایت ایله
نقل اولنور که: بر کون حضرت امامک حضورینه بریسی
کلوب ای امام! فلان کیمسه شرعاً بوینی او ریله چق
(کسیله چک) بر آدمدر. زیرا جنتنی تله میم، جهنمدن
قورقمیم، شرعاً میت آشاو حرام ایسه بن آنی آشیم،
نمازنی رکوع سز سجده سز قیله من، کورمکن نرسه مه
شهادت بیره من، حق بولغان نرسه فی یاراتیم، فساد
قتنه بولغان نرسه فی سوهم، بنم اوشبو هالمنی ابوحنیفه
ایشته بنم اولمه حکم بیرماس دیب آیته دیدی.
حضرت امامنک آلدنده بولغان کشیلر اول حبیبثنک بوینی
اورلمسنی حکومتدن صورراغه کراک و لازم دیو بیک
آچولاند قارنده امام حضرتلری آزغنه تأمل و تبسم ایدرک
بن اول آدمنک اولمنه فتوی ویرم دیدی زیرا اول
آدم ایته سی کیله در بن جنتنی تله میم اللهنک رضاسنی
تلیمن، جهنمدن قورقمیم الله دن قورقه من اللهنی
کورمه سمده برلکنه بارلغنه اشانه من میت آشاو حرام

بولسه ده بالق آشیمن رکوع سز سجود سز جنازه نمازی
 او قیمن اولمینی حق بولسه ده یاراتیم اولاد مال فتنه
 فساددن حساب بولسه لرده یاراتام دیب دعوا قیلغان کشینک
 اولمنه فتوی پیرولمز دیمش. ذکی لکی نك بودره جه ده
 ایکانلکنی بلوب حضار حضرت امامك قوللرینی اوپمکه
 مسارعت کو ستر مشلر در.

امر تجارتك بر نچه شریکلی اولوب بر وقت شریکلی
 ایله حساب قیلشقا نلرنده اوزینک سرمایه سی آز بولا
 توروب اوظزمنك درهم فائده کورنک نکلدن بوسوداده
 حیله بولماسه ده البته آلدماق بولغاندر بن اوز فائده م
 اوچون کشیلرنک ضررینه تر شیمیم دیوب بر تینن قبول
 قیلماغنی مشهور در.

ایشته کرك فضل و درایتده و کرك حسن اخلاقده
 بو درجه فوق العاده حاللر مناسب تیله 'خلق شریعت اسلامیه
 یه تفرع ایدن هر امر مشکله ذات عالیلرینه مراجعت
 ایلدگری کبی اصول دینده دخی مذهبلی اک زیاده
 موافق شان اسلامیت اولمغله انی دخی عامهء ناس طوعا
 قبول ایلمشیدی. مشار الیه افندمز او زمانه قدر اسلامك
 منقسم اولدیغی فرقه لر اربابی مثللو اصحاب کرامدن
 بعضیلرینی بعضیلری اوزرینه عندی و غرضکارانه بر یولل

تقدیم ایتیموب و حدانیت الهیه و نبوت محمدیه دن صگره
 ابو بکر عمر و عثمان و علی - رضی الله عنهم حضراتنی صره
 سیله و اهل بدر اهل احد اهل بیعت اهل عقبه و سائرہ پی
 تعظیم ایتمکنده ایدیلر .

حالبوکه اوزمانلر خطابیہ گروهی حضرت عمرک،
 وراوندیہ گروهی حضرت عباسک، ورافضیہ گروهی
 دخی حضرت علینک اصحاب سائرہ اوزربنه رجحاننی
 دعوا ایتمکنده ایدیلر . بو دعوالر، دینی اولمقدن زیاده
 سیاسی اولوب، اسلامک هیئت مجموعہ سی ایسه برطرفک
 پولتیقه سنه تابع اولمغه کند یسنجه مجبوریت کورمد یکندن
 حضرت امامک، مسلك و مذهبی عموم اسلامک افکار و آمالنه
 توافق ایتمشدر . صرف عقاید دینیہ جهتیله دخی حضرت
 امام، اهل سنت و الجماعتک صورت قبولنی تر جیح ایدرک
 اسلام اچنده بعض افکار ذاتیه ایله ملتک افکار عمومیہ سنندن
 و آکلایشندن کندیلرینی تمییز ایتمش اولنلره تابع
 اولمز ایدی . قرآن و حدیثدن ملتک هیئت عمومیہ سی
 نه اگلامش ایسه آنی قبول ایتمک لازم اولوب استخراج
 دورادور قبیلندن اوله رق کیمسه نک خاطر و خیالنه
 کلامش اولان خصوصاته دخی (وارسون مستخرجلری
 بالذات تابع اولسون) دستوری عند عالیلرنده مرعی

الاجرا ایدی .

ترجمهء احوال شریفانندن بورایه قدر ذکر
ایلدیکمهز خصوصات خلقك حضرت امامك هج بررتبهء رسمیه
اولمدیغی حالده فکراً و اعتقاداً کیفیت و درجهء انقیادلری
حقنده ارباب مطالعهیه بر فکر قوی ویره شدر . ایدی
ایشك بوجهتی خلفای عباسیه دن منصور خلیفه نك نظر
دقتنی جلب ایتمکله حضرت امامی ویاخود نظر ناسده
ینه کمال هریت و دیانت و ذکا و فطانت و فضل و عرفانیله
مشتهر اولان امام سفیان ثوری و امام جندری و شریك
و مسعر حضراتندن بریسنی پای تخت اسلام دیمك اولان
کوفهیه قاضی نصب ایتمك ایسته دی .

حالبوکه منصورك انتخاب ایلدیکی آدمرك قاضی
نصب اولنمسی بین الناس قدر و اعتبار لرینك آرتمسنی
دکل بالعکس ذانأحققرنك درکار اولان امنیت و نوجه عمومینك
آزالمسنی مستلزم اوله چغندن هیچ بریسی بو مأموریتی
قبول ایتمامکه قرار ویردیلر . امام ثوری اختفا ایلدی
سائرلری حضور خلیفه یه واردقده امام مسعر خلیفه یه
(افندم قویلریگزك دوه لر یگزك آتلر یگزك کیفلری
بخشیمیدر) دیه اظهار جننت ایدرك قوتوله شدر . امام
اعظم حضرتلری (بن بزاز بر آدمم کوفه اهالیسی کبی

سربست بر خلق نظرندہ بیک کچکنہ پولوب قالورم
 (دبه عدلر آیتدی .
 حاصلی هربری بر صورتله مدافعه کوستردگاری کبی
 شریک دخی (بنم کوزم ضعیف، مهر باصوده یوز کمینی
 یخشیلوب کوزره آلمیم دیب مدافعه کور گزسه ده مهر باصار
 اوچون یانگه بر امین آدم قویولور دینلدی . شریعت دینلان
 شی هقن عبارتدر حق ایسه انسانلری بر برندن اصلا
 فرق ایتمز صکره بن حضور شرعه بیوکی کچوکی برابر
 کورور ایسه م خاطر قالور) یوللو وقوعبولان مدافعه سنه
 دائر مقام خلافتچه مطلوب اولان شی مطلقا مساوات
 وعدالت اولدیغی اثبات اولنه رق مشار الیهی کوفه یه
 قاضی نصب ایتمدیلر . آنچق ارادن چوق وقت کچه یوب
 خلیفه نیک مقربلرندن بر یسی فقیر بر آدمله حضور شرعه
 دعوا یه کلد کده مقرب افندی باش صدره کچه مکی عزم
 ایدنچه حضرت قاضی مدافعه کوسترمش و بو حال موجب
 عزلی اولمشدر .

شریک عزلندن صکره ینه حضرت امامه تکلیف
 ایتمدیلر . حضرت امامک مأموریت قضایی قبول ایتمامک
 اولان دعواسی بوکره شریک عزلی مسئله سی اوزرینه
 بر قاندها قوت بولدی . خلیفه هر نه وعد ایتمیسه

حضرت امام قبول ایتندی . حق عالیارنده در کار اولان امنیت و توجه عمومی بلکه خلافتی دخی دکشمدی . نهایت منصور غضبه کلوب سر مذهبمز افندمز حضرتلر ینی حبس و ضربه امر ایتندی . روایت ایدرلر که مجبسه وجود سامیلرینه کونده اون قاقچی اورورلر ایش . حتی نهایت تسمیم ایتدیکلری دخی جمله روایاتندندر . هله حضرت امامک بودفعه منصورک مجبسندن خلاص اولمهدن وفات ایلدکلری متحقق اولدیغی کبی وفاتی تقرب ایلدکده جکرلرینی پاره پاره قوصقلری دخی محققدرکه بو حال مسوماً وفات ایلدکلرینه سند اتخاذ اولنمش ایسه ده بر آدمک آرقه سنه وجکرلری اوزرینه شدیداً ضرب ایلدیکی زمان دخی بو حالک واقع اوله جفی طبه آشنا اولنلره معلومدر .

هر نه حال ایسه حضرت امام حریت شخصیه سی وملتنه احرارانه ایفاسنه مجبور اولدیغی خدمت ارشاد ودلالتی یولنده فدای جان ایتمشلردرکه تاریخ وفاتلری ۱۰۷۱- (بر یوز ایللی) سنه سی رجب شریفی اولوب سن شریفلری دخی یتیمه بالغ اولمشیدی .

(رحمه الله تعالى رحمة واسعة ورضی الله تعالى عنه)
حضرت امام یالکیز مسائل مشکله ناسی صره سی

دو شد کجه حل ایله وقت کچور مز لر ایدی . بلکه هنوز
 بر علم منفرد و مخصوص صور تیله کتابلرینه درج ایدلماش
 اولان علوم شرعیه بی جمع و تأسیس ایدرک تلامیذ کرامنه
 تدریس دخی ایدرلر ایدی . تلامیذ کرامنی پک چوغه
 بارر (بیک کوبکه باره در) ایچلرنده مقتدابه و مجتهد
 اولنلر ایله اک مشهورلری اون بشی تجاوز ایدر .

صورت تدریسلرنده اولان فیوضاتی آکلاملی که
 تلامیذندن اولان اماملر میاننده ^{۱۰} اجتهادک بعض جهتلر نجه
 معلملرینی سبقت ایتمش اولان ذوات دخی واردر .

آنچق بو صورت امامک شان جلیله بر کونه نقیصه
 وشین کتوره مز بلکه تعلیم و تدریسلرنده اولان فیوضات
 جلیله نیک بی غایه اولدیغنی اثبانه کافیدر . (انتهى)

قرق آنبار دن

امام لر مز نیک اوشبو ترجمهء هال لرندن آنکلا شلدیغنی
 اوزره زمان اولده اصول قدیم ایلان تحصیللر نچک اولوب
 اصول تدریس نه وقتده باشلاندیغنی علم فقه ایله صرف
 ونخولرنیک نه وقتده تصنیف اولندیقلرینی علماً کرامز
 فهملب حاضرگی اصول صوتیه لر حقتک عاقلانه و حقانیتلی
 اولوب اش یورگزمک لرینی اوتنه مز .

« تراجم احوال »

« امام ابو یوسف رحمة الله عليه »

مذهب جلیل حنفینک مکمللری میاننده برنجیلک
 مرتبه سنی بحق حائز اولمشلردر . حضرت امام اعظمک
 تلامبذ کرامندندرلر . کنیه شریفه لری ابو یوسف
 یعقوب ابن حبیب ابن سعد ابن ختمه الانصاریدرکه
 جدلری سعد رضی الله عنه حضرتلری صحابه کرامندر .
 احد کوفی مدینه عسکری حضرت پیغمبر علیه السلامه
 عرض اولندقدده سعدی هنوز پک کنج کورملریله
 (بو بالا هنوز معرکه ده صنایع حربیه اجرا سنه مقتدر دکلدر)
 دیه عزادن معاف ایتمشلردر . مؤخر اهل اسلام کلوب
 کوفه بی فتح ایدرک عزاتدن بر طاقمی اوراده اختیار اقامت
 ایلدکلری صره ده سعد حضرتلری دخی قالمش
 وحضرت امامک پدر عالیلری حبیبی تولید ایلمشیدی .
 ایمی امام ابو یوسف ۱۱۳ سنه هجریه سنک ینه کوفه ده
 تولد ایلدیلر .

پدرلری اکمک چیلک صنعتی ایله عمر کچردکلری
 جهتله فرزند جمیلنی دخی باشقه بر صنعته ویروب بو
 صورتله اکمال رفاهی اسبابنی استحصال ایتمش اولمق

او چون حضرت امامی اوزمان (قصارلق) (۱) نامیله بغدادده
 رواجی زیاده بولنان کوملك یقاجیلغی و بیاضلندر یچلغی
 صنعتنه ویرمشیدی. ابو یوسفی حضرتلری کند یسنده مشکل
 کشالاق حاصلتی بولنمغله قصارلغی بر درلو قبول ایده -
 میه رك پدرینك وفاتیله برابر او صنعتی ترك و حضرت
 امام اعظمك درسنه دوامه مسارعت ایلدی .

مترجمین احوالك بالاتفاق بیانلرینه کوره طلبه -
 لکلری زماننده حضرت امامك فقر حالی درجهء نهاییه ده
 ایدی . حتی والده سی (آناسی) بر قاچ دفعه امام اعظم
 حضرتلرینه کلوب فقر هالندن بحثله اوغلنی بر صنعته
 قویمسنی استدعا ایتمش ایسه ده حضرت امام اعظم درکار
 اولان سماهتی مناسبته قادیچغزه یاردم ایدوب (بر کون
 اوله جق که سنك اوغلك خلیفه نك آلتن طباغی اچنده
 شکر حلوا سی ییه چك) دیو بالاده کوردکی خدانك ویرمش
 استعدادی البته بر نتیجهء مسعوده انتاج ایده چکنی
 قادینه تأمین ایدر ایدی .

امام ابو یوسفی ایسه خواجه سندن ایشتمدیکی بو -
 سوزك حکمی مطلقا ظاهر اوله جغنه بل باغلامش فقط

(۱) بزم زمانمزده پراچکه دیواسم بیره لر

بو ظهورك هر حالده كندی همت ذاتیه سنه منوط اولدی یغنی
 دخی اگلامش اولدی یغندن آرتق کیچه سنی کوندوزینی
 تحصیله حصر ایدر ووالده سی فقر حالدن بخت ایتد کچه
 (صبر ایت آناجم ! بر کون گله جك که خلیفه نك آلتون
 طباعندن شکر حلواسی بیه چکمز) دیه بچاره والده سنه تسلی
 ویرر ایدی . امل عمل ایله حاصل اوله جغنه کیمك شبه سی
 واردر ؟ کیمك شبه سی اولسه اولسون بو دستورك اصابتند
 ابو یوسفك اصلا شبه سی یوق ایدی . چالوشرا یسه م
 تروشرایسه م استاذمنك ایتکانی کبی بر کون مطلقا
 خلیفه نك آلتون طباعندن شکر حلواسی بیرم قرارینی
 کوز اوکنه آله رق بونك اوزرینه او قدر بل باغلامش
 ایدیکه قوه شوسی (کورشی سی) اولان بر یهودی کندی
 سوقاغی (اورامی یا که تقروغی) باشینه ویول اوستینه
 بر خلا بنا ایدرک امامك اورامنی بی کلامسیله ابو یوسف
 بوخلانك قالدیرلمسنی (شول یر دن آلمه مسنی) یهو دیه
 تکلیف ایلد که سوز آراسنده یهودیکه (یهودی ! بر -
 کون اوله چق که بن خلیفه نك آلتن طباعندن شکر حلواسی
 بیه چکم اوزمان سنك حقگدن کلورم) دیه مش ویهودی بو
 سوز اوزرینه حضرت امامی استهزا ایدرک (تمام ! ایشته
 سن خلیفه نك طباعندن حلوا بیه چک درجه بی - تابو بد)

بو یردن دخی خلیفه نك تحت روانیله كچدیكك زمان، بو
 خلا تحت روانك مروینه مانع اولور ایسه اوزمان خلای
 هدم ایدرم) (بوزارمن) بوللو بر تفوهك بولنه رق حضرت
 امامه بر املدها و یرب اودخی بر کون اولوبده شو اورامدن
 خلیفه نك تحت روانه بنمش اولدیغی حالده كچه كه منحصر
 اولمشیدی .

قوهء حافظه و سرعت انتقال جهتیله حضرت امام امثالی
 نادر اذکیادن ایدی . بر یاندن امام اعظم حضرت تارینك
 درسنه دوامله برابر دیگر طرفدن دخی ادبیات قدیمهء
 عربیه بی و محاضرات ادبایی حفظك بر درجه بی و ارمشیدی که
 ادبیات و محاضراتینی از بر ایتما مش اولدیغی بر ادیب
 یوق ایدی .

حضرت امامك تحصیل علومده کی جهد و سعیلارینك
 درجه سی حرم عصمت توأملارینك بشر ابن ولیدك حرمنه
 (خاتونینه) سوبلیه رك صکره شهرت بولان بر سوزندن
 آگلایشیله بیلور . قادینلر آره سنده کمینی آرتق سودیکی
 حقنده بر سوز آچلد قده حضرت امامك زوجه سی: بنم
 زوجم (ایرم) بنی بیک ارتق سوبه در حتی عاشق در بالغز
 ابوحنیفه نك درسنه بیک ترشقانلغندن دائما آنك یاننده
 بولوب جمعه كچه لر یگنه یانمه کیلوب قونه درده شونده ده

تون بویی قولنده کتابی بوله در دیهسی اوزرینه بشرنک
 هرمی (خاتونی) او یله ایسه یا کلیورسک، سنی سوسه
 بو یله ایتمز ایدی (دید کده) یوق (خیر) یا کلمپورم
 در ساریله او قدر مشغول کده حتی فقیرلک هالمزنی دخی او یلا-
 میدر، بزم یاری آج قالد قمز وقت اوزی قرق سکز
 ساعت ده بر مرتبه آشغان وقتی بولغانده ده همانده نان
 قایغوسنه تروشمی، درسی ایلمن مشغول بوله در دیهشدر.

امام ابو یوسف نك اولکی اقبالی کیلا چکک کی حکایه
 اوزرینه باش کوستره باشلامشدر. بو حکایه فی خلقای
 عباسیه دن هارونه اسنادله روایت ایدر لر ایسه ده
 طوغریسی الهادی یه اسناد اولنمقده در. شو یله که :

موسی الهادی بر کون نصلسه بالتهور (اکر بن
 عند الله جنتلک دکل ایسه م حرم طلاق ثلثه ایله بوش
 اولسون) سوزینی آغزندن قاچر مش. بعده عقلی باشنه
 کلد کده نادم و پشیمان اولوب، شو کستا خلغک تاویلنی
 علماسندن طلب ایلمش. تاویل ایده چک بر کسه
 بولنه میوب هربری (عشره مبشره دن بشقه جنتلک
 اولدیغنه حکم اید یله چک کیمسه یوقدر که خلیفه نك دخی
 جنتلک اولمسی قبول اولنه بلسون) دیهشدر. نهایت
 امرای عسکر یه دن بریسی خلیفه یه (افندم امام اعظمک

شاگردانندن ابو یوسف نامنده بر فقیر دلیقانلی واردر.
 بر کره ده مسئله یی آکا عرض ایده لم او مارمکه حلنه موفق
 اولور (دیهمسیله خلیفه ابو یوسفی جلیله کیفیتی عرض
 ایدر. هیئت علما دخی مجلسده حاضر ایمش. ابو-
 یوسف: افندم! هج بر کناه ایتمه که نیت اید بک او کناهدن
 سزی منع ایده چک کیسه اولمد یغی حالده مجرد اللهدن
 قورقه رق نفسکزی منع ایتد بکنز وارمیدر؟ دیمش
 و خلیفه « اوت » واردر، بر کون حریمک مالی اولان بر
 جاریه یی تنهاده صقشد بیره رق زیر ذیل ایتمه ایسته دم
 قز ضروری تسلیم اولدی تمام وصلنه ایره چک آنده
 بو قزک بنم مالم اولمد یغی و وطنی ایدر ایسه م زنا ایتمش
 اوله جغم خاطر یه کله رک مخافة الله غلبه ایتمکله ترک
 ایلدم دید کده ابو یوسف (اوبله ایسه قورقمکنز، نکاهکنز
 بوز لمدی چونکه جنتلکسکنز) دیمش و هیئت علما طرفندن
 عشره مبشره دن ماعدا بر کیسه نیک جنتلک اوله میه جغی
 حقنده وقوع بولان اعتراضه دخی (افندیلر! بن بو حکمنی
 جیبمدن (کسه م) دن آلوب بیره دم، اللهنک امرینی تبلیغ
 ایتدم) جوابیلله (واما من خاف مقام ربه ونهی النفس عن
 الهوا فان الجنة هی المأوی) آیت کریمه سنی او قومش،
 هیئت علما بو آیته دخی اعتراض ایده میه چکلرینی

خلیفه کورنجه حضرت امامدن پک زیاده حظ ایدره رک
 (هر نه مرادک وار ایسه دیله، هر مرادکنک حصولنه امر
 ویره جکم) دیمسپله امام حضرتلری والدیه سنه خلیفه نیک
 آلتون طباعندن شکر حلواسی بدیره چکی حقنک ویره مش
 اولدیغی وعدایله یهودی یه کندی سوقاغندک خلیفه نیک
 تخت روانیله کچه جکی حقنده ویره مش اولدیغی وعدیه
 فقره سنی خلیفه یه عرض ایدرک بو وعدلرینک ایفاسنی
 استدعا ایلدیکنده خلیفه ایشک بو جهتندن متعجب هم
 هم محفوظ اوله رق استدعاسینک اسعافنی امر ایلمش.
 در حال خلیفه نیک یالیزلی تخت روانی حاضر له مشلر.
 حضرت امام بنوب سوقاق باشینه کله رک تخت روان محل
 معهوددن مرور ایتمامسی اوزرینه خلایق یهودینک
 کوزی اوکنده در حال یقمشلر. خانه سنه وصولیله برابر
 خلیفه نیک ذاتنه مخصوص آلتون طباق اچنده شکر حلواسی -
 یاننده بیک دانه دخی آلتون اولدیغی حالده کلوب
 حضرت امام، جناب حقک بو فضل و احساننه بالتشکر طباعی
 والدیه سنک اوکنه قویمش.

ایشته بو مسئله، مستلزمه الشکرانندن صکره حضرت
 امامک اقبالی آرتدقچه آرتوب نهایت خلیفه مونس الهادی
 بغداد قاضیلغنه ابویوسفدن لایقینی کوره میه رک بو-

مأموریت جلیله بی‌مشار الیه حضرتلارینه توجیه ایلدیشدر .
 حالبوکه حضرت امام هادیدن صگره هارون الرشید
 زماننده دخی وفاتلارینه قدر هب بغداد قاضی سی
 قالدیلر . حل مشکلاتک ذات عالیلری قدر سرریع الانتقال
 همان هیج بر نیمسه کلامش اولدیغی دعوا ایلدسه بجادر .
 باخصوص طرفی خلفادن کمدیسی قدر هیج بر عالم هیج بر
 شاعر هیج بر صنعتکار هیج بر عسکر احسان و عطیه بیه نائل
 اوله مامشدر . بنباء علیه ثروتلاری بر درجهیه وارمش که
 طویلله سنده یی پیوز رأس بنهك حیوانلری جمع اوله رق
 هر برینک رکابلری التون و کومشدن ایش . حتی
 بر کون یهودی علماسندن بریسی لطیفه طرزنده (ای
 امام ! سز دیر سکر که دنیا موءمنک زندانی و یهودینک
 جنتی ایش . حالبوکه بن دنیایی سزک جنتکز اولمش
 کور پیورم) دید کده حضرت امام : خیر ! او یله دکل ،
 بزله اللهم دنیاده ویرمش اولدیغی شو نعمت نعم اخرایه
 نسبتله هیچدر . آیغام التنده کی التون رکابک عنده
 قالای قدرده قیمتی یوقدر . آخرتده بنی بکله دیکنی امید
 ایلدیکم نعم جلیله او قدردر که دنیاده بولنوبده بویله
 دورت بش التون پارچه سیله اکتفایه راضی اوله میورم .
 کندی می زنبانده یعنی هر سعادتدن حرمانده بولیورم
 جوابنی ویرمش .

ابو یوسفی حضرتلرینک بو قبیل محضراتنه نهایت
 اولدیغی کبی خلیفه نیک بر منوال سابق طلاقنی اعاده
 امرنده بولدیغی تاویل کبی تاویلاتی دخی اذ کیای امتی
 حیرتده براقه چف قدر دقیق و چوقدر . اجتهادده
 خواجه سی امام اعظم حضرتلرندن بیک آزمسائلده اختلاف
 اوزره اولوب حتی کندیلری دیرایمش که بن خواجه م امام
 حضرتلرینه اصلا مخالفت ایتمامکده یم . اجتهاد هب
 کندیلرینک اجتهادیدر . ظاهر آکا مخالف کبی کوریلان
 بعض حکملر ایسه کندیسنک بالکنز اولچه ویرمش اولدیغی
 احکامه مخالف دوشوب یوقسه احکم مذکور ه بی یاموخرأ
 کندیلری تصحیح و اجتهاد ایله میدانه قویمش و یاخود
 طرفندن عرض و استینان ایدلدکده قبول بیورمشدر .
 بحث مخصوصنده ذکر سی سبقت ایتمش اولدیغی
 وجهله واقعا فقه شریفک اساسنی قرآن و حدیثدن ایتدیکی
 اجتهادلر و استخراجلر اوزرینه اک اول حضرت امام اعظم
 قویوب بونی بر علم صورتنه افراغ ایلمشدر . لکن علم
 شریف مذکوری اصول اوزره تدوین ایدیله بله چک
 حاله افراغ ایدن دخی ابو یوسفدر . بعض علمای دین
 دیه شلردر که اکر امام ابو یوسف کلامش اوله ایدی
 مذهب ابوحنیفه کمالیله تأسس ایده مز ایدی . نه

حاجت، رأی لرینك اتحدی قطعیاً مقتدا به اولان امامیندن
بررسی همده برنجیسی ذات عالیلری اولمق مذہبچه
حائز اولدقلری اهمیت عظیمیهی موازنه به مدار اوله بیلور.
حضرت امامك او اصر عمرنده بر واقعہ سنی حکایه
ایدر لر که نظر دقتی جالبدر. شویله که :

بر کون هارون الرشیدك مجلسندکینہ تلامیذ کرام حضورند
حضرت امام اعظمین امام محمدك ثنا سی ایشیدیلوب هارون
الرشید بو ذات فضائل سماتی کورمك ایستر و رفیقی
اولمق اوزره مشارالیهك حضوره کتورلمسنی ابو یوسفه
امر ایدر. ابو یوسف حضرتلری شاید هارون امام محمدك
ذکاسنی بکنور ایسه کندی حقنده اولان توجهنی آزالتور
مطالعہ سیله امام محمدی هارونه کوسترمامك لزومنی
در پیش ایلمش ایسه ده هیچ کوسترمامکه دخی امکان
اولمدیغندن (افندم ! واقعا پك کامل و فاضل بر ذاندر.
آنجق بیچاره معلولدر بول زوری علتنه مبتلا اولوب بر
مجلسک بکرمی دقیه قدر اوتوره مز، مع هذا امر یگزم موجبنچه
کتوررم) دیر و هارون دخی (مادامکه معلولدر بزده
حضور مزده چوق اوتورتمقله تعذیب ایتمه مز، ایسته دیکی
قدر اوتورر) مساعده سیله مطلقا کورمکی امر ایدر.
امام ابو یوسف دیگر طرفدن امام محمدك پائینه کیدرک

خلیفه سزنی کورهك استر هایده کیم ام ، فقط طبیعتی
عجایبدر . حضورنده بر آدمك چوق اوتور مسندن
خوشلانمز همان بش اون دقیقه اوتوروب قالمیسر ، هله
بن سزه اشارت ایدر ایسم مطلقا قالمی (تنبیهاتیله آلور
کتورر .

مجلس هارونه واردقلرنده خلیفه ، امام محمدك فصاحت
لسانیله برابر ناصیهء هالنده کوریلان علایم ذکاو عرفانه
دخی حیران اولور ایسه ده آرادن امام محمدك فضل و کمالندن
بر نمونه لایقه کوستره بیله چکی قدر زمان کچه دن امام
یوسف بر آرهلک کند یسنه (قالم کیده لم) اشارتی ویره سیله
امام محمد قالمقار و هارون دخی اولجه ابو یوسف دن آلمش
اولدیغی معلومات اوزرینه امام محمدك عودتنه رخصت
ویرر . امام کیتد کدنصکره هارون : (اکر امام محمد
مریض اولمسه مجلس خلفایه سزا بر ذات اولور ایدی)
دیمش اولدیغی مشهوردر .

خلیفه نك بوسوزی بر آرهلک امام محمد حضرتلارینک
واصل سمع اطلاعی اولدق قلبی زیاده سیله منکسر اولمش ،
وغریبی شوراسنده در که واقعهء مذکوره نك اوزرنندن
چوق زمان مرور ایتدی یکی حالده بر کون امام یوسف
حضور خلیفه ده ایکن تبول ایده چکی کله رك بوایش

اوچون مجلس خلیفه دن غیبوتی موافق ادب بوله مامق
حسبیلله حبس بول ایتمش و اول قدر صبر ایله تحمل
کوستره شدرکه نهایت مثانهسی چانلایوب بو قصادن
وفات ایتمشدر .

مترجمین احوال بو فقره بی صبح اولمق اوزره
روایت ایدر لر . واقعا امام ابو یوسفی قدر بر بیوک ذاتدن
شو یولده برانتر یقه بکله نیلمز . بنا علیه اقبال اوچون
انتر یقه نیک دخی قبول ایدیله بیله چک معامله اولدیغنه
حضرت امامک شو معامله سنی مثال اتخادیله تبعیت ایتمک
پکده حقلی اوله مز ظن ایدرز .

مشار الیه حضرتلرینک وفاتلری ۱۸۲ سنه
هجریه سنه مصادق اولمشدر .

(رحمة الله عليه رحمة واسعة)

نهایت

قرق انبار دن

کتابخانهء اجتهادنگ نشر ایدلمش جزء لری
کتابچیلر ده صاتمقده در .

۴ نجی جزء دخی یقینده چقه جقدر

